

Борбата на Великия пост – слово на стареца Ефрем Аризонски

Навлязохме във великата духовна арена на благословения Велик пост: време за угризения и покаяние, време за сълзи, в което преминаваме през вътрешна промяна по пътя към нов етап в духовния живот.

Подобно на любяща майка, която полага грижи за своите деца – християните, Църквата е посветила Великия пост на борбата: за да помогне на тези свои деца да се борят по-упорито, да се пречистят, да се приближат до Бога и да бъдат сметени за достойни да празнуват великия ден на светлото Възкресение.

Християните, най-вече монасите, винаги са обръщали особено внимание на този свещен период, който предвижда както духовна, така и телесна борба. Борба е и постът, и бденията, и устремът към пречистване, и изпълнението на духовните задължения, които са много повече, отколкото в други периоди от годината. Има и духовно „дефрагментиране“, когато и хората се вслушват повече в гласа на съвестта си, за да коригират това, което може би са пренебрегвали – и така порастват духовно.

Църквата ни помага с песнопения, подтикващи към покаяние, и богослужения, както и с поучения, за да ни подготви за борбата за очистването на нашите души.

Имаме литургии на Преждеосвещените Дарове, които са изключително благодатни. Херувимската песен, която се изпълнява по време на богослуженията, е толкова одухотворяваща, води ни към размишление и създава усещане за ангелско присъствие. Ето защо трябва да взимаме участие на тези литургии през Великия пост с още по-голямо разкажание в душите. Ние, които се причастяваме с Тялото и Кръвта Христови, трябва да бъдем толкова непоковарени и чисти, толкова откровени тялом и духом, за да може Божията благодат да подежда в нас. Това е и причината, поради която трябва да водим много внимателен живот. И по време на молитва – независимо дали в монашеска килия, или в църковния храм – лицето ни трябва да е покрито със сълзи, за да измият душите ни и да бъдем достойни да се причастим. Разбира се, дяволът често ни прави неспособни за истинско покаяние – мен повече от всеки друг. А тогава не можем да пророним и сълза, или често ни връхлитат лоши мисли. Тези мисли, както и греховните образи, които ги съпътстват, трябва да бъдат отхвърляни веднага щом се появят. И когато имаме нечестиви мисли или душата ни е хладна към някой ближен, то нека не се приближаваме до Бог, който е Любов – и е толкова чист и свят.

На всяка литургия по време на Великия пост произнасяме молитвата на св. Ефрем Сирин, която гласи следното:

„Господи и Владико на моя живот, не ми давай дух на безделие, униение, властолюбие и празнословие. Но дух на целомъдрие, смиреномъдрие, търпение и любов дарувай на мене, Твоя раб. Ей, Господи Царю! Дарувай ми да виждам моите прегрешения и да не осъждам моя брат, защото си благословен во веки веков. Амин“.

С тези думи светецът иска да ни помогне да разберем много ясно, че освен да размишляваме върху другите добродетели, трябва да полагаме особена грижа, когато сами себе си изобличаваме или критикуваме другите; както и че без любов към ближния, не бихме могли да напреднем дори незначително малко по пътя към нашето духовно очистване. Ако в този период не обръщаме особено внимание на своите мисли, думи, на сърцето си, то няма полза от постенето. Постът е истински благодатен, когато вместо осъждане на ближния, проявяваме любов към него. Когато не подхождаме с осъждане

към нашия ближен, а вместо това критикуваме себе си, тогава носим белега, знака на любовта към другите и дори към нашата собствена душа; и тогава ще сме итински загрижени за това очистване и изпълнение на безусловната заповед – да обичаме Бога и ближния си. Ето това са двете големи добродетели, които поддържат цялата духовна структура; защото ако не проявяваме любов към Бога и ближния, то на никакви други добродетели не сме способни. „Бог е любов, и който пребъдва в любовта, пребъдва в Бога, и Бог – в него“ (1 Йоан 4:16).

Другото, което изисква от нас истинско усърдие, е молитвата. Не бива да пропускаме никоя възможност да се молим в името на Христа. В личното си молитвено правило (когато заставаме пред Бога сутрин и вечер) не бива да оставяме съня, нереданието или леността да ни застигнат и преборят; а с воля да се отдадем на духовното. Веднага щом се събудим, с отварянето на очите си трябва да имаме и молитва на уста – а едва после да вземем в ръце броеницата си, или да изучаваме и съзерцаваме Бога. За да сме готови за участието си в богослужението в храма – и присъствието ни там да е истински благодатно.

Освен това ако постът ни е придружен с подвиг, това допринася за опрощаването на греховете ни. „Виж моето смирение и моите усилия и прости греховете ми“. Когато полагаме усилия в поста – правим поклони, молим се усърдно със сърцето и ума си, това богоугодно усилие е благодатно, защото прави моления се достоен за венеца на славата. Демоните ужасно се страхуват от поста, защото той ги унижава. „Тоя пък род не излиза, освен с молитва и пост“, казва Господ (Мат. 17:21). Ето защо светите отци винаги са започвали всяко богоугодно дело с пост. Те смятали, че постът е велико духовно делание и Светият Дух не снизхожда над хората, когато са сити и стомасите им са пълни. И всеки християнин, който копнее да бъде очистен от греховете си, трябва да тръгне от тази основа: пост, молитва и внимание над себе си. Духовното израстване е възможно едва тогава, когато положим тези три усилия.

В стари времена отците са имали свещен обичай. В навечерието на Великия пост те напускали манастирите и отивали по-навътре в пустинята, където живели като аскети до Лазарова събота, когато се връщали, за да отпразнуват Цветница заедно. През поста обаче някои приемали само най-основните храни, а други се хранели единствено със зелени растения, за да бъде борбата им в пустинята по-ярък. Впоследствие прекарвали цялата Страстна седмица заедно в храма, като се хранили с парче сухар и няколко

ядки на ден. Благословени сме да имаме за пример такива подвижници, които не само през Великия пост, но и в други времена са преживявали в пост и духовна борба.

Старецът св. Йосиф Исихаст, който срещнах след като беше избрал да прекара живота си в пещера, пазеше много строг пост през Великия пост. И, разбира се, той го наложи и на нас. От понеделник до петък – пет дни от седмицата – нямаше никаква храна, освен една шепа брашно, от което правехме тесто само с вода. Това беше. Малка чиния на всеки двадесет и четири часа. И в същото време полагахме тежък физически труд, носейки товари на гърба си денем, а нощите прекарвахме в молитви и поклони часове наред. И всичко това, за да очистим вътрешното си Аз, та то да придобие по-почтен вид, и с дръзновение да се изправим пред Бога и да можем да отправим молитва за целия свят. Защото хората по целия свят се нуждаят от молитвите на светиите, и най-вече – на подвижниците. Свети Антоний Велики поддържаше целия свят с молитвите си.

Разбира се, трябва да постим само доколкото силите ни позволяват – с благоразумие – защото не всички сме еднакви. „Ако доброто не е направено добре, не е добро“. С други думи – ако доброто не е направено по правилния начин, в най-точното време и благоразумно, а е неуместно, то ще причини повече вреда, отколкото ще е от полза някому. Без съмнение постът е изключително потребен на вярващия човек, но трябва да се приема по-скоро като средство, отколкото като цел. Постът като средство има своята цел и това е смирението. Ето защо и в това усърдие трябва да следваме насоките на своя духовен отец, който има благодатта на Светия Дух. Той ще ви каже как да постите, колко често да се причастявате, и как да действате в една или друга ситуация. Не е нужно да правим нищо повече от това, което се счита за редно, уместно – във всичко трябва да действаме с умереност. Така че да – постът е свят, но е средство, а не крайна цел. Трябва да го коригираме според насоките на нашия духовен отец и според собствените си сили. Св. Василий Велики казва, че разликата в устойчивостта на отделните хора е голяма колко тази между желязото и тревата.

Към края на живота си света преподобна Синклитикия се разболяла. Благословеното ѝ гърло, от което непрестанно извирало Божието слово, изгнило отвътре. С думите си спасила безброй хора. Дяволът поиска да подложи вярата ѝ на изпитание и Бог разрешил това да се случи. Но зловонието от гниещата ѝ плът било толкова силно, че дори монахините преминавали през ужасни мъки докато се грижели за нея. Те били принудени

да използват силни благовония, за да могат да облекчат страданията ѝ поне за малко. И ето – със здравата си уста тя говорила за Бога на мнозина и им помагала, но когато се разболяла проповядвала дори още по-активно. Но как словото Божие достигало до хората от нейната безмълвна и гниеща уста? Отговорът е ясен – като безшумно проявила велико търпение и издръжливост в Божието изпитание. Светицата водила велика борба, за да пребори дявола на нетърпението, ропота, на умората и мъката на болестта. Именно болестта е особен вид подвижничество. Един страда от рак, друг от диабет, трети се бори с купища здравословни проблеми. Как да се очистят? Как те биха могли да видят Божията светлина? Има как – чрез търпение и отдаване на благодарност към Него. Така вместо хранителния пост, който заради болестите си не могат да спазят, те изпълняват друг повдиг – често десет пъти по-труден от физическия.

През великопостния период наистина трябва да положим неимоверни усилия, за да се очистим. От аскетичната традиция знаем за подвижници, прекарвали целия си живот в пустинята в тежък и суров труд, пост и сълзи, спейки на земята и лишавайки се от всякакви земни удоволствия. И цялото това усилие, заедно с борбата на душата срещу всякакъв вид мисли относно бунтовете на плътта, ги превърнали в светци. Така че всеки християнин, който е монах и иска да се очисти, има право да положи усилие и да не бъде лишен от наградата си. Непорочността носи голямо дръзновение към Бога, защото Самият Той е непорочен, пречиста е и Богородица, и Свети Йоан Богослов е живял пречисто, както и много други светии. Цялата красота на Църквата се основава на чистота и неопетненост. Когато сърцето ни е чисто и красиво, то ще излъчва благоухание и красота. Но ако хората са нечисти в сърцата си, това е и което ще излезе от тях. Нека се борим да изчистим вътрешността си – своето сърце, така че да бъдем чисти и приятни в Божиите очи.

В историята на Църквата има многобройни примери за хора, които не са живеели в монашеския подвиг, но постъпвайки угодно на Бога в света – са придобили величие. Авва Пафнутий (което от древноегипетски означава Божи човек), познат като велик подвижник, веднъж се помолил на Бога с думите:

– „Боже, редом с кого ме поставяш? Кой е равен на мен според добродетелите ми?”

И той чу глас, който му рече:

– „Долу в Александрия, в едно мазе, има един беден човек, обушар, който е равен на теб според добродетелите ти“.

– „Но как е възможно аз, който съм отшелник в пустинята от дете, да съм равен по добродетел на обикновен мирянин, женен мъж?“

– „Да, равен си нему“.

На следващия ден светецът взел тоягата и торбата си, сложил вътре сухари и поел към Александрия. Той отишъл в града, намерил мирянина и му казал:

– „Какво правиш тук, брате?“

– „Какво да правя, отче? Аз съм грешник, най-грешният от всички човеци на земята“.

– „Може ли да поговорим?“

– „Разбира се“.

– „Каква добродетел се опитваш да придобиеш?“

– „Добродетел? Аз ли? Аз просто живея в света като обикновен мирянин. Ти, отче, си този, който може да има добродетели“.

– „Не, ти в нещо се подвизаваш“.

– „В нищо, отче“.

– „Господ ми проговори за това и не можеш да го скриеш от мен. Докато се молах Той разкри пред мен, че с теб сме равни по своите добродетели“.

– „Прощавай, отче. Ако това, което правя, може да се счита за добродетел, бих ти казал. Ожених се и казах на жена си: „Ако ме обичаш, занапред ще живеем в чистота – като брат и сестра, за да се борим за освещаването на душите си. Съгласна ли си?“ – „Съгласна съм“. И оттогава живеем в чистота и девственост“.

В пустинята блаженият Пафнутий полагал усилия да се очисти чрез подвижнически живот и въздържание, в което много му помагали и условията за живот, които избрал. Мирянинът живеел в света, със своята жена, с всички съблазни на светския живот, и с Божията помощ достигнал светостта на светец. И неговата борба била по-усърдна от тази на

подвижника. И той доказал, че е достоен пред лицето на Бога.

Но историята с обущаря не приключва тук. Един ден християнин отишъл при блажения Пафнутийи казал:

– „Отче, скарах се с един свещеник и не знам как реагира той – дали ме ругаеше или ме прокле с лоши думи – но вече не е на този свят и не успяхме да се помирим. Какво да правя сега?“

– „Не мога да ти помогна, синко, но има един свят човек, при който ще те изпратя и той ще ти помогне. Долу в Александрия, в едно мазе, живее един обущар. Кажи му, че аз те пращам, обясни му какво се е случило и той ще помогне“.

Християнинът си казал: „За Бога, как този подвижник не може да ми помогне, а един обикновен мирянин ще успее?“. Въпреки това приел послушанието от духовния старец и направил както му било казано. Обущарят поискал да изчака да падне нощта и след това го завел в църквата в града. Приближил се мирянинът до портите на храма, прекръстил се и те се отворили. Вътрешността на църквата била окъпана в светлина и се чували ангелски песнопения. Обущарят казал на човека:

– „Влез в храма и виж хорове отляво и отдясно – там ще срещнеш и свещеника“.

Човекът влязъл, видял свещеника в левия клирос и получил проската му.

Виждате ли какви подвизи са били осъществявани? Виждате ли на какво е способна усърдната борба на душата? Какво извърши този мирянин, за да очисти душата си? Беше ли достатъчно това, че поиска от своята съпруга да живеят като брат и сестра? Не, те постеха и се молеха заедно, правеха поклони и четяха Евангелието заедно, ходеха на църква, изповядваха се, причастяваха се, гонеха злите помисли и се бореха усърдно – заедно. И така те се сдобиха със святост, живеейки „в света“.

Това е доказателството, че Божиата благодат не отминава никого – дори да не живее в монашески подвиг. Но ние сме склонни да намираме всякакви предлози и да се оправдаваме, че живеем „в света“. И просто желанието ни надделява. Какво тогава е редно да направим? Да се борим – телом и духом. И да контролираме мислите си. Ако ни споходят лоши мисли, греховни фантазии, образи, лица, сцени и фалшиви идоли, то мигом трябва да ги избегнем с молитва на уста: „Господи Иисусе Христе, помилуй ме!“. Защото ако умът е бдителен и носим Божието име на уста, то всеки наш враг, бил той

дявол, мръсни фантазии или греховни помисли, бива смъртно поразен.

Защото ако опазим душата, ума и сърцето си по този начин, нашето вътрешно Аз ще остане чисто и неопетнено.

Затова нека положим истинско усилие в духовната си борба – и от това ще последва велика полза. Не ще получим Божията благодат, ако не се потрудим за това. Ако фермерът не се грижи за нивите си, той няма да види плод. Постът, придружен, подсилен и укрепен с молитва, изучаване на Священото писание, с бдителност, участие в литургията, с изповед, причастие и с добри дела – най-вече милостиня – украсява и подготвя душата за периода на Страстната седмица. Тогава по-силно ще преживеем Великите и Свещени Христови страдания, защото сърцето ни ще се смекчи, ще се преобрази и ще осъзнае колко голяма е Божията любов към човека. Тогава вътре в себе си ще преживеем още по-силно Светото Възкресение и ще отпразнуваме Светата пасха с цялото прилягащо му благоговение и заедно с ангелите. Амин!

Източник: pemptousia.gr

Превод: Анна Ангелова

dobrotoliubie.com